

JULIUSZ ROSS

SALA STOŁOWA ZAMKU W PODHORCACH I JEJ MAŁOWIDŁA STROPOWE *

„Sala stołowa”, zbudowana jako część integralna zamku w Podhorcach w połowie wieku XVII¹, w późniejszych wiekach zwana „zbrojownią” lub też „salą rycerską”², mieściła się w obrębie piano nobile, tj. na pierwszym piętrze północno-zachodniego pawilonu. Rozmiarami była największa ze wszystkich pomieszczeń zamkowych. Zajmowała przestrzeń około 100 m², bowiem jej długość i szerokość wynosiły mniej więcej 10 × 10 m³. Posiadała też największy dopływ światła spośród wszystkich komnat, mając po trzy otwory okienne w ścianach północnej i zachodniej oraz po jednym we wschodniej i południowej. Portal, umieszczony w ścianie wschodniej sali stołowej, otwierał ciąg amfiladowy wiodący do najbardziej okazałych komnat zamkowych: „karmazynowej”, „pokoju chińskiego” i „sali złotej”. Drugi portal, umieszczony w ścianie południowej, wiodł do antykamery nazywanej dawniej „pokojem, gdzie warta staje”⁴. Pierwszy z wyżej wymienionych portali wiodący do amfilady wykonany z marmuru, posiadał węgry w kształcie

pilastrów z charakterystycznymi girlandkami owocowymi w kapitelach i ozdobiony był w nadprożu kartuszem z herbem Pobóg (Koniecpolskich). Portal drugi, wiodący do antykamery, aczkolwiek nieco skromniejszy, był podobnie uformowany. Pośrodku wschodniej ściany sali stołowej umieszczono kominek, zaś na jej licu po bokach kominka widniała dekoracja z panopliów, obejmująca również *panneau* nad kominkiem. Ściany były pokryte boazerią, określoną w inwentarzu z r. 1729 jako *lambresy*⁵. W XVIII i XIX w. ściany omawianej sali były prawdopodobnie pokryte adamaszkami i przyozdobione wykonanymi farbą olejną motywami pejzażowymi⁶. Plastyczny „kraniec” ścian stanowił rzeźbiony i malowany fryz podstropowy, w którym „metopy” były wypełnione małymi obrazami z instrumentami muzycznymi oraz panopliami. Posadzka sali stołowej, jak podaje inwentarz z r. 1919, została wykonana z białego i czerwonego kamienia. W ciągu wieków ulegała zmianom i była naprawiana. Mówi o tym m. in. „kontrakt

* Słabą jakość rycin w tym artykule tłumaczy fakt, że zostały wykonane według starych fotografii. Także nie istniejące już malowidła były silnie zniszczone. Najlepsze pojęcie o pierwotnych obrazach z w. XVII daje scena z Władysławem IV (ryc. 9), a o obrazach stropowych z w. XVIII kopia *Bitwy pod Kaliszem* (?) (ryc. 11; por. z ryc. 10). I zdjęcie (ryc. 9), i kopia w Oddziale Czartoryskich Muzeum Narodowego w Krakowie (ryc. 11) zostały widocznie wykonane przed zniszczeniem malowideł.

¹ W. Kryczyński (wstęp), *Pałac podhorecki w roku 1717. Opis podług inwentarza z 1717 roku*, Złoczów 1914, s. 13; uzyskanie tej cennej pozycji zawdzięcza inżynierowi Mieczysławowi Dziadykiewiczowi, któremu na tym miejscu pragnę wyrazić głęboką podziękę; Arch. Państw. Krakowa i Woj. Krak., Archiwum

Sanguszków (Podhorce): Inwentarz Majętności Podhoreckiej i pałacu, Rok 1729.

² W. Kryczyński, *Zamek w Podhorcach*, Złoczów 1894, s. 57; A. Czołowski, *Zamek w Podhorcach* (Sztuka, II, Lwów 1912, s. 151); tenże (wspólnie z B. Januszem), *Przeszłość i zabytki województwa tarnopolskiego*, Tarnopol 1926, s. 93. Zobacz rzut poziomy, ryc. 2.

³ A. Szyszko-Bohusz, *Podhorce* (Sztuki Piękne, I, Kraków 1924—1925, s. 152); Z. Dmochowski, *Dziela architektury w Polsce*, Londyn 1956, s. 291—294.

⁴ Kryczyński, *Zamek ...*, s. 52.

⁵ Inwentarz Majętności Podhoreckiej i pałacu...

⁶ Kryczyński, *Zamek...*, s. 60—61; Czołowski, *Zamek...*, s. 151.